

Enheten för region öst
Mia Tern, 010-730 96 50

MTR i Sverige AB
E-post:
info@mtr.se

Delgivning

Föreläggande med vite

Ert organisationsnummer: 556965-4964
Arbetsställe: MTR Pendeltågen AB
Besöksadress: Rålambsvägen 17, Stockholm

Beslut

A. Arbetsmiljöverket förelägger er vid vite av 50 000 kronor att senast den 16 januari 2023 ha genomfört följande åtgärder:

1. Ni ska komplettera er undersökning och riskbedömning gällande lokförarnas arbetsmiljö med anledning av borttagandet av tågvårdarna, så att riskbedömningen inkluderar risken för lokförarna att bli utsatta för hot och våld.

Av riskbedömningen ska det framgå om risken är allvarlig.

Ni ska ge berörda skyddsombud möjlighet att medverka, när ni ska uppfylla kravet.

Se 4 och 8 §§ Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete.

2. Ni ska utifrån resultatet av er riskbedömning gällande lokförarnas arbetsmiljö med anledning av borttagandet av tågvårdarna komplettera er handlingsplan.

Av den ska det framgå

- vad som ska göras,
- när åtgärderna ska vara gjorda, och
- vem som ska se till att de görs.

Ni ska ge berörda skyddsombud möjlighet att medverka, när ni ska uppfylla kraven.

Se 4 och 10 §§ AFS 2001:1.

Reglerna om att vi har rätt att fatta beslut om föreläggande och förena beslutet med vite finns i 7 kap. 7 § arbetsmiljölagen.

B. Vi förelägger er också vid vite av 5 000 kronor att meddela oss om ni säljer eller överlåter verksamheten till en annan fysisk eller juridisk person. Skicka oss då deras namn, organisationsnummer och adress. Detta krav gäller tills vi avslutar ärendet. Reglerna om att vi har rätt att få den information som vi behöver för vår tillsyn finns i 7 kap. 3 § arbetsmiljölagen. Att vi kan förena ett sådant här beslut med vite framgår av 5 § lagen (1985:206) om viten.

Vad är föreläggande och vite?

Ett föreläggande är ett beslut av en myndighet som innebär att den som beslutet gäller ska genomföra en viss åtgärd.

Ett vite är ett penningbelopp som man kan tvingas betala om man inte följer en myndighets beslut.

Arbetsgivaren har alltid ansvaret för arbetsmiljön

Ert ansvar för arbetsmiljön gäller även under tiden ni har på er att uppfylla kraven. Ni ska alltid göra det som behövs, så att ingen av era arbetstagare skadar sig eller blir sjuk på grund av arbetet. Reglerna om arbetsgivarens arbetsmiljöansvar finns i 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen.

Skäl för vårt beslut

A. Alla har rätt till en bra arbetsmiljö. Vi bedömer att det finns brister i er arbetsmiljö, som kan leda till att någon blir sjuk eller skadar sig. Nedan går vi igenom en brist i taget och hur vi kommit fram till vår bedömning.

1-2.

Ni har inte tillräckligt undersökt arbetsförhållandena i er verksamhet och bedömt riskerna för att era arbetstagare ska drabbas av ohälsa och olycksfall i arbetet.

Vid inspektionen den 23 juni 2022 uppgav skyddsorganisationen att det finns en stor oro över hur lokförarnas arbetsmiljö kommer att bli, efter det att de kommer att arbeta utan någon tågvärd på plats i tåget. Huvudskyddsombudet uppgav att det finns faktorer som ni inte har riskbedömt såsom exempelvis

beskjutningar etc. Arbetsmiljöverket kan konstatera att risken för era lokförare att bli utsatta för hot och våld behöver riskbedömas.

Av inskickad riskbedömning och handlingsplan framgår att ni har riskbedömt lokförarnas arbetsmiljö med anledning av borttagandet av tågvärdar. I dokumentet har ni identifierat en risk för otrygghet vid exempelvis ordningsstörning och avsyning. Det är dock oklart om dessa risker avser hot och våld. I samma dokument har ni identifierat åtgärder som ni avser att vidta. Det framgår dock inte när åtgärderna ska vara genomförda. Riskbedömningen och handlingsplanen bedöms därför som bristfälliga.

Den 31 augusti 2022 inkom ni med ytterligare en riskbedömning (Riskregister trafik). I denna riskbedömning är risken för att bli utsatt hot och våld inkluderad. Av detta dokument framgår dock inte om riskerna är att betrakta som allvarliga. I samma dokument har ni identifierat åtgärder som ska vidtas. För samtliga dessa åtgärder framgår det dock inte vem som ska se till att åtgärderna genomförs och när de ska vara genomförda, varför riskbedömningen och handlingsplanen bedöms som bristfälliga. Ni har uppgett att majoriteten av riskerna kommer från samverkan med skyddsorganisationen men att dokumentet även innehåller risker som kommit in från enskilda medarbetare eller på annat sätt. Riskbedömningen har därmed i sin helhet inte genomförts med medverkan av skyddsombud.

Om ni inte undersöker arbetsmiljön regelbundet och systematiskt, kan det finnas risker som ni inte känner till, felbedömer eller inte åtgärdar. Det kan leda till att arbetstagare blir sjuka eller skadar sig i arbetet.

Därför bedömer vi att det finns skäl att förelägga er att åtgärda bristerna. Vi gör också bedömningen att föreläggandet ska förenas med ett vite på 50 000 kronor.

B. Arbetsmiljöverket behöver aktuella uppgifter om vem som driver en verksamhet. I händelse av att denne byts ut under ett pågående ärende kan Arbetsmiljöverket behöva vidta åtgärder mot den som tagit över verksamheten (se SOU 2007:43, s. 156–157). Det finns därför skäl att förelägga er att i sådant fall inkomma med uppgifter om den nya innehavarens namn, adress och organisationsnummer. Vi gör också bedömningen att föreläggandet ska förenas med ett vite på 5 000 kronor.

Bakgrund till beslutet – detta har hänt

Huvudskyddsombudet Hans Johansson begärde i en skrivelse den 30 maj 2022 att Arbetsmiljöverket skulle meddela ett föreläggande eller förbud enligt 7 kap. 7 § arbetsmiljölagen mot er avseende följande punkter.

- *Ni ska riskbedöma arbetsmiljön för lokförarna med hänvisning till borttagande av tågvärddar på pendeltågen enligt 8 § AFS 2001:1.*
- *Ni ska ta fram en handlingsplan för hantering av de risker som kan identifieras enligt 10 § AFS 2001:1.*
- *Detta ska ni göra skyndsamt och i samverkan med berörda skyddsombud enligt 4 § AFS 2001:1.*

Huvudskyddsombudet begärde att ni skulle göra en undersökning eftersom han ansåg att tidigare riskbedömning var otillräcklig och att ni inte ville komplettera eller göra en ny. Han uppgav även att det saknas riskbedömning på precisa psykosociala riskfrågor med åtgärdsförslag som är robusta och har konkreta lösningar när lokföraren framför pendeltåg ensam med resenärer ombord.

Huvudskyddsombudet uppgav i kravet att undersökningens huvudsyfte skulle vara att hitta och förebygga/avvärja situationer där lokförare utsätts för fara, hot och våld eller stark psykisk press i situationer där lokföraren är ensam ombord på pendeltåg.

Huvudskyddsombudet bifogade, i sin begäran till oss, även följande dokument.

- **MTR mailsvar på skyddsombudens framställan med datum 220520.**
- **Skyddsombudens framställan med datum 220516**, där ovanstående kravpunkter presenterades till arbetsgivaren.
- **Risakanalys PTU med datum 211025 (65-punktslistan).** En riskbedömning inför organisationsförändringen, som denna begäran gäller, med 65 åtgärds punkter uppdelad i olika delar, så som en generell del, samt separata delar för tågvärddar, lokförare samt övriga delar av organisationen.

Huvudskyddsombudet har den 14 juni 2022 även kompletterat begäran med följande dokument.

- **En skrivelse med överklagande** av ett tidigare beslut fattat av Arbetsmiljöverket gällande ensamarbete hos citypendeln.
- **Regeringens beslut** (N2004/137/ARM) i ovan nämnda ärende där skyddsorganisationens begäran från 2003 bifölls med motiveringen "att ensambemanning av pendeltåg skapar en så stark psykisk press för förarna att sådant arbete inte bör få utföras som ensamarbete".

- **En skrivelse med överklagande** av ett tidigare beslut (från år 2006) fattat av Arbetsmiljöverket gällande ensamarbete på motorvagnståget Regina X50-59.
- **Sammanställning av svaren i en enkät som SEKO LOK Pendeln vid MTR genomfört.** Denna visar att det finns stor oro hos arbetstagarna inför organisationsförändringen.
- **Sammanställning av svaren i enkät som ST-spårtrafik vid MTR genomfört.** Resultatet visar överensstämmande siffror som SEKO's enkätundersökning ovan.

På grund huvudskyddsombudets begäran inspekterade Arbetsmiljöverket arbetsstället den 23 och 29 juni 2022. Vid inspektionerna framkom följande.

Skyddsorganisationen uppgav att den 19 september kommer en organisationsförändring ske till följd av att det investerats i ny teknik i form av kameror och monitorer på pendeltågen. Det innebär att ni inte längre kommer att ha tågvärdar på tågen och lokföraren kommer då ensam framföra tågen. De uppgav att den riskbedömning som gjorts inför förändringen i verksamheten inte är tillräcklig. Skyddsorganisationen uppgav att den saknar vissa risker såsom exempelvis terrorhandlingar, beskjutningar, påkörning, evakuering, sjukdomsfall, vapen och narkotika etc.

Skyddsorganisationen uppgav att det finns brister i samverkan då de även vill att arbetstagarna tas med i processen.

Skyddsorganisationen uppgav att de ville att ni skulle göra en ny undersökning av den oro som förändringen orsakar, både i nuläget, och inför framtiden, innan förändringen träder i kraft. Syftet är att mäta hur arbetstagarna känner inför att förändringen ska sjösättas, d.v.s. vad arbetstagarna tycker om beslutet att genomföra förändringen. Mätningen ska innehålla hur arbetstagarna ser på exempelvis våld, hot och arbetsbelastning knutet till organisationsförändringen.

Skyddsorganisationen uppgav även att arbetstagarnas oro har lett till att vissa fått svårt att sova på nätterna. Andra säger upp sig och vissa sjukskriver sig.

Ni hänvisade till de riskbedömningar som genomförts inför organisationsförändringen tillsammans med skyddsorganisationen 4 oktober, 11 oktober, 18 oktober och 25 oktober 2021. Dessa riskbedömningar har kompletterats 25 april, 16 maj, 2 juni och 8 juni 2022.

Ni uppgav att ni kontinuerligt, i ert systematiska arbetsmiljöarbete, mäter arbetstagarnas sociala och organisatoriska arbetsmiljö, att ni har rutiner för att regelbundet följa upp sjuktal och vidtar rehabiliteringsåtgärder när så behövs. Ni uppgav vidare att ni inte kunde se några tecken på ohälsa på grund av oro över den kommande förändringen. Ni har heller inte fått några tecken, vare sig från skyddsorganisationen eller på annat sätt, på att vissa individer skulle vara i riskzonen att bli sjuka på grund av den organisationsförändringen som är på gång att implementeras. Ni uppgav att ni hade högre sjuktal under pandemin, men att det stabiliserats nu.

Ni uppgav att ni kontinuerligt ger arbetstagarna information om hur det går i projektet via intranät, veckobrev, mejl och via chefer. Ni uppgav vidare att ni på olika sätt kommunicerat om hur den nya organisationen ska se ut vartefter projektet fortgår. Det finns möjlighet för arbetstagarna att skicka förslag/åsikter via e-post. Ni uppgav att ni ställt frågan, via ett frågeformulär, till arbetstagarna om vad de kände inför projektet i samband med en arbetsplatsträff.

Skyddsorganisationen uppgav att de inte fått ta del av någon redogörelse från denna aktivitet, och att de inte deltagit i den sammanslagna riskbedömningen. Däremot har de deltagit i den riskanalys som gjordes med enbart skyddsorganisationen och som ni har infogat den stora riskbedömningen.

Ni uppgav att det förekommit löpande möten under hela projektet. 26 januari presenterades upplägget samt skyddsarbetet, tillsammans med er, där ni följt upp risker och åtgärder från handlingsplanen. Detta har gjorts på olika nivåer i organisationen.

Undersökningar som ingår i organisationens systematiska arbetsmiljöarbete är följande enligt er:

- MAU - Årlig arbetsmiljöundersökning. Denna har utarbetats i samverkan med Brilliant och är anpassad till de lagar och den kunskap som finns på området kring medarbetarundersökningar.
- Pulsen - årlig undersökning men mindre omfattande än MAU.
- Arbetsplatsträffar
- Enskilda samtal med medarbetare
- Särskild dedikerad mejlbox där individer kan ställa frågor om projektet och får svar löpande

Ni uppgav att ni undersöker hur projektet fortgår genom:

- Löpande samverkan med skyddsombud
- Löpande värdering och uppföljning av identifierade risker
- Referensgrupp

- Remissförfarande för instruktioner

För att förebygga situationer där förare utsätts för fara, hot och våld eller stark psykisk press utifrån att föraren arbetar ensam på tåget uppgav ni att ni tagit fram ett antal åtgärder såsom teknik som gör att föraren inte behöver lämna hytten, tydliga instruktioner och prioriteringar, utbildning, möjlighet att tillkalla trygghetsresurser och stöd, trygghetscentral och personlarm.

Kompletteringar efter inspektionstillfällena

Efter inspektionstillfällena har vi fått in följande kompletteringar och kommentarer.

Skyddsorganisationen kompletterade den 7 juni 2022 med följande dokument.

- **En beskrivning av hur ni arbetar med att hantera oron i organisationen utifrån omorganisationen.**
- **Resultatet av senaste Pulsmätningen 2022.**
- **Enkätfrågor utifrån undersökningen på arbetsplatsträffar under hösten 2021.**
- **Skyddsorganisationens kommentarer på ert dokument ovan.** I kommentarerna beskrev skyddsorganisationen att Pulsundersökningen omfattar alla arbetstagare som arbetar med trafik och inte bara lokförarna, vilket ger en missvisande bild. Skyddsorganisationen uppgav också att de inte fått vara med att utforma frågeställningen gällande arbetsmiljöfrågor i enkäten. Angående ert arbete med att ta hand om oron i organisationen så skriver skyddsorganisationen att det är cheferna som får mest information och att det inte alltid når ut till medarbetarna. Skyddsorganisationen uppgav vidare att aktiviteten som arbetsgivaren beskriver på arbetsplatsträffen inte kan räknas som undersökning då det inte finns någon sammanställning av resultatet. Skyddsorganisationen uppgav vidare att många arbetstagare inte söker information på intranätet. De utbildningar som anordnats tar inte bort individens oro och stress. Skyddsorganisationen beskrev att de inte fått ta del av de resultat som beskriver vad arbetstagarna känner oro och stress inför. Skyddsorganisationen uppgav att de inte varit deltagande i de frågorna som ingår i "ta tempen"-aktiviteten.

2 september 2022 kompletterade ni med följande dokument.

- **Övergripande riskbedömning inom trafikområdet.**

Skyddsorganisationen kommenterade detta via e-post den 5 september 2022.

- Skyddsorganisationen beskriver att de inte varit delaktiga i framtagandet av den övergripande riskbedömningen, och inte sett det

tidigare. De befarar att detta dokument tagits fram utan medverkan med skyddsorganisationen. De anser vidare att de i risksammanställningen beskrivna åtgärderna inte är konkreta eller robusta och att nya problem kommer att uppstå när lösningarna är skapade av personer som inte jobbar ute med tågen eller har djupare erfarenhet av det.

Ni har fått möjlighet att lämna synpunkter på kraven och tidpunkterna, innan vi fattade detta beslut. Ni fick ett brev om det, skrivet den 14 oktober 2022.

Ni har inte lämnat några synpunkter.

Meddela oss när ni har uppfyllt kraven

När ni har uppfyllt kraven ska ni meddela oss. Skriv vår beteckning i svaret, se längst upp på sidan 1. Vår postadress och e-postadress finns längst ner på sidan 1. Reglerna om att vi har rätt att få den information som vi behöver för vår tillsyn finns i 7 kap. 3 § arbetsmiljölagen.

Ärendet har prövats vid vårt kontor i Solna och har avgjorts av sektionschefen Anette Wendel i närvaro av juristen Anna Vernqvist efter föredragning av arbetsmiljöinspektören Mia Tern.

Anette Wendel
sektionschef

Kopia till

Vi har skickat en kopia av detta brev till:
Huvudskyddsombudet Hans Johansson, hans.johansson2@mtr.se
Arbetsmiljöchef Lars Nyström, lars.nystrom@mtr.se

Verktyg för en bra arbetsmiljö

Använd gärna vår webbplats [av.se](https://www.av.se). Där finns mallar, exempel och guider för hur ni kan arbeta systematiskt för en bra arbetsmiljö. Ni kan lära er mer i våra webbutbildningar, och använda vårt självskattningsverktyg för att bedöma vad ni behöver förbättra. På webben kan ni också hämta arbetsmiljölagen och våra föreskrifter.

Om ni vill överklaga

Ni kan överklaga vårt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm. Skriv ett överklagande och skicka det först till oss, eftersom vi ska kontrollera att det har kommit in i rätt tid. Vi prövar också om det finns skäl att ändra vårt beslut.

Vi måste få överklagandet inom tre veckor från den dag ni fick del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid så skickar vi överklagandet till förvaltningsrätten.

Ange vilket beslut som överklagas. Hänvisa till vårt ärendenummer och datumet för beslutet. Berätta hur ni vill att beslutet ska ändras och varför.

Överklagandet ska också innehålla följande uppgifter om er:

- namn
- personnummer eller organisationsnummer
- postadress och e-postadress
- telefonnummer (hemligt telefonnummer behöver bara lämnas om domstolen begär det)

Om ni har ett ombud ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Vår postadress och e-postadress finns längst ner på sidan 1.